

Kvinnor i den svenska historien

Denna filmserie i fyra delar berättar om en bortglömd bit av historien – kvinnornas historia. I historieskrivningen är dessa kvinnor osynliga, där finns bara plats för kungar, maktspel och krig. Men i kulisserna har kvinnorna hela tiden funnits. Denna serie berättar deras historia – hur de utövat makt med de medel som stått till buds, och skrivit historia i det dolda. Från forntidens jägarkvinnor till kvinnorna som sökte lyckan i Amerika i slutet av 1800-talet löper en linje. Utan förståelse för kvinnornas plats i historiska skeenden är det svårt att förstå hur historien format vår samtid, och därför fyller denna filmserie ett gapande hål i historieskrivningen.

Speltid: 26 min.

Från: 10 år

Ämne: Historia

Produktionsland:

Sverige, omarbetad version 2015 (2011)

Svensk version:

© Filmo, 2015

Ansvarig utgivare:

Mia Lund Arnell

Filmnr: 7334

För ytterligare källinformation:

Kontakta Filmo
08-445 25 50

Medeltid

Medeltiden var en laglös tid i Sverige. Det fanns inga domstolar, ingen polis och inga valda politiker. När tvister skulle lösas fick man istället vända sig till byråd, eller helt enkelt ta lagen i egna händer. I denna tid levde Elin av Skövde, en av västra Sveriges mest kända historiska figurer. Hon var en rik änka som kom på kant den lokala maffian. När mannen som hennes dotter var gift med visade sig vara en kvinnomisshandlare beställde Elin hans mord. Men även dotterns make hade varit en mäktig man, och hans familj ville ha hämnd. Därför blev Elin tvungen att ge sig ut på en pilgrimsfärd, dels för att befinna sig utom räckhåll och dels för att låta dammet lägga sig. Men när hon återvände blev hon ändå dödad innan hon ens hunnit hela vägen hem. Rykten började snart spridas att mirakel skedde på platsen där hon dog, och hon blev med tiden en lokal helgongestalt.

Elin av Skövde, eller Sankta Helena, som hon också är känd som, var inte den enda kvinnan under medeltiden som tog till oortodoxa metoder för att få sin vilja igenom. I denna film får vi bekanta oss med några av de kvinnor som skapat sin egen makt med de medel som stod till buds i en mansdominerad värld utan lag. Vi får träffa Birger Jarls mamma, Ingrid Ylva, som utbildade sina söner. Lite längre fram i tiden finns Heliga Birgitta, som var inofficiell rådgivare åt kung Magnus, och som var övertygad om att pesten var guds straff för avslöjande kvinnokläder. Vi får också träffa drottning Margareta, som med sin stora politiska erfarenhet skapade en nordisk stormakt. Slutligen möter vi den bortglömda drottning Filippa. Hon regerade i praktiken över Sverige i början av 1400-talet, och tack vare hennes goda förvaltning var det under denna tid fred i Sverige.

FILMO

En del av Swedish Film AB

Box 6014 • 171 06 Solna • SWEDEN • Tel: 08-445 25 59 • Fax: 08-445 25 60
info@filmo.se • www.filmo.se

Nyckelord till hela serien (fyra filmer)

Kvinnor, historia, historieskrivning, genus, forntiden, medeltiden, stormaktstiden, vasatiden, arkeologi, källkritik.

Frågor efter visning

1. Hur skilde sig medeltidens rättssystem från det vi har idag?
2. Hur skilde sig kvinnors situation på medeltiden från idag?
3. Varför är Elin av Skövde så känd idag?
4. Hur påverkade Ingrid Ylva, Birger Jarls mamma, historieskrivningen?
5. Hur gjorde Heliga Birgitta för att driva sin politiska agenda?
6. Hur påverkades drottning Margaretas möjligheter att utöva makt av att hon var kvinna?
7. Vad åstadkom drottning Margareta?
8. Varför blev drottning Filippa bortglömd i historieböckerna?
9. På vilka sätt har kvinnorna i filmen skaffat sig makt?

Diskussionsfrågor och aktiviteter till hela serien

1. Undersök personregistret i någon av skolans historieböcker. Hur stor del av de omnämnda är kvinnor och hur stor del är män? Varför tror ni att det är så?
2. Gör en tidslinje över kvinnor i historien? Hur förändrades kvinnornas situation över tid?
3. Vem tror ni bestämmer vad som räknas som viktigt i historien? Diskutera!
4. Varför tror ni att så få kvinnor finns med i historieskrivningen? Finns det flera skäl?
5. Vad räknas som viktigt i historieskrivningen? Hur kan det kopplas till typiskt manliga och kvinnliga egenskaper?
6. På vilka sätt skaffade sig kvinnorna i filmen makt? Hur skilde det sig från mäns sätt att skaffa makt?
7. Undersök denna lista från RFSU över viktiga datum i kvinnohistorien från 1800-talet till nu. Välj ut de händelser du anser viktigast och förklara varför du valt dem! <http://www.rfsu.se/sv/Om-RFSU/RFSU-historia/Viktiga-artal-och-reformer/>

Begreppslista

Förklaringar från nationalencyklopedien (ne.se)

Helgon

En person som levtt ett liv mycket nära Gud.

Hedersmord

En form av hedersvåld där skälet anges vara att återupprätta familjens eller släktens heder.

Digerdöden, eller pesten

Det var en epidemi som drabbade stora delar av Asien och Europa. Oerhört många människor dog. Det anses vara den värsta epidemin någonsin. Digerdöden betyder "stora döden". Själva sjukdomen kallas pest. Den som blev smittad fick stora bölder på kroppen och hög feber och dog vanligen efter några dagar.

Politik

Politik är dels det som händer när olika intressen, till exempel representanter för politiska partier, möts och försöker förverkliga sina idéer om hur samhället ska se ut. Politik kan också ses som de idéer som politikerna står för, och resultatet av det som händer när olika idéer möts.

Kalmarunionen

En union mellan de tre nordiska länderna, Danmark, Norge och Sverige. Den grundlades 1389 och fastställdes på unionsmötet i Kalmar 1397 när Erik av Pommern blev kung över de tre länderna. Unionen ingicks på initiativ av drottning Margareta och den bestod formellt till 1523.

Hansan

Ett medeltida förbund mellan handelsstäder vid Östersjön och Nordsjön.

Internetkällor till hela serien

<http://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/framvaxten-av-flickors-utbildning-under-1700-talet> SO-rummet om kvinnors utbildning.

<http://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/heliga-birgitta-nordens-enda-riktiga-helgon> SO-rummet om heliga Birgitta.

<http://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/kvinnor-och-man-i-arbetslivet> SO-rummet om kvinnor i arbetslivet.

<https://riksarkivet.se/kvinnans-rostratt> Riksarkivet om kvinnors rösträttskamp i Sverige.

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/kvinnorna-saknas-i-skolans-historiebocker/> Dagens nyheter om avsaknaden av kvinnor i historieböcker.

<http://www.oppetarkiv.se/video/1716724/vad-mannen-gor-ar-alltid-det-ratta> Dokumentär i Svt:s öppna arkiv om kvinnors historia och kvinnokamp i modern tid.

<http://www.ur.se/Produkter/150607-Historiepolisen-Drottning-Kristina> Utbildningsradions program Historiepolisen om drottning Kristina.

<http://www.ur.se/Produkter/150618-Historiepolisen-Heliga-Birgitta> Utbildningsradions program Historiepolisen om heliga Birgitta.

http://www.svd.se/therese-andreas-bruce-sprangde-konsgranserna_8683734 Moa Sam Holmqvist skriver i Svenska Dagbladet om Andreas Bruce, och hur det var att vara transperson under tidigt 1800-tal.

<http://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/maria-johansdotter-en-transperson-pa-1700-talet> SO-rummet om hur det var att transperson i Sverige under 1700-talet.

<http://www.popularhistoria.se/artiklar/kristina-fostrad-till-kung/> Tidskriften Populär Historia om hur drottning Kristina fostrades till kung.

<http://www.ur.se/Produkter/150520-Max-1800-tal-Kvinnans-arhundrade> Utbildningsradion om kvinnors rättigheter på 1800-talet.

<http://www.ksla.se/anh/files/2012/06/19.-Kvinnorna-i-jordbruket-sid-310-320.pdf> Kungliga skogs- och lantbruksakademien om kvinnor i jordbruket under 1800-talet.

<http://www.ksla.se/anh/files/2012/06/30.-Bondkvinnor-sid-309-317.pdf> Kungliga skogs- och lantbruksakademien om livet som bondekvinna från 1500-talet till 1700-talet.

<http://www.stockholmskallan.se/Tema/Demokratisering/Ratten-att-bestamma-over-sin-sexualitet-och-reproduktion/> Stockholmskällan om synen på sexualitet och reproduktion genom den svenska historien.

<http://blog.svd.se/historia/2011/11/26/kristnandet-och-kvinnorna/> Dick Harrison skriver i Svenska Dagbladet om kristnandets betydelse för kvinnors ställning.

<http://www.popularhistoria.se/artiklar/arkeologi-i-manssamhallet/> Tidskriften Populär historia om hur synen på kön påverkat arkeologins forskningsresultat.

<http://www.popularhistoria.se/artiklar/nar-kvinnorna-skotte-sverige/> Tidskriften Populär historia om kvinnors gärningar under krig.

<http://www.ts.skane.se/fakta/kvinnans-status-under-medeltiden> Terra Scaniae om kvinnans ställning under medeltiden.

<http://www.levandehistoria.se/hbtq> Forum för levande historias sida om HBTQ-historia.

<http://www.dn.se/debatt/skolamnet-historia-ar-en-strikt-manlig-angelagenhet/> Ann-Sofie Ohlander och Ebba Witt-Brattström skriver på DN debatt om den mansdominerade historieskrivningen.

<http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2010/02/sou-201010/> SOU från utbildningsdepartementet om vilken bild av män och kvinnor som förmedlas i historieböcker.

www.ne.se - Nationalencyklopedin

www.google.se - Användbar sökmotor

www.dn.se - Dagens nyheter

<http://factlab.com/#lo=1> - Dagens nyheters skolsajt

www.wikipedia.se - Bra nätencyklopedi

www.filmo.se - Filmos hemsida

Kapitelindelning

Du kan välja att visa hela filmen eller ett speciellt avsnitt.

För starttider till respektive kapitel, se nedan.

Nr	Kapitel	Starttid:	Längd:
1	Sankta Elin av Skövde	00:00	ca 07 min
2	Ingrid Ylva	07:13	ca 03 min
3	Heliga Birgitta	10:05	ca 07 min
4	Drottning Margareta	17:32	ca 05 min
5	Drottning Filippa	22:19	ca 04 min
	Sluttid:	26:33	

Filmserien om kvinnor i den svenska historien passar bra för undervisning i historia och som utgångspunkt för diskussion kring historieskrivning. Här enligt det centrala innehållet i Lgr11:

I årskurs 4-6, historia, sid 174-175, Lgr11:

Kring forntiden och medeltiden, till cirka 1500: *"Norden befolkas. De utmärkande dragen för stenåldern, bronsåldern och järnåldern"* och *"Vad arkeologiska fynd, till exempel myntskatter och fynd av föremål från andra kulturer kan berätta om kulturmöten och om likheter och skillnader i levnadsvillkor för barn, kvinnor och män"*

Norden och Östersjöriket Sverige, cirka 1500–1700: *"Reformationen och dess konsekvenser för Sverige och övriga Europa"* och *"Vad historiska källor, till exempel brev och andra dokument, kan berätta om likheter och skillnader i levnadsvillkor för barn, kvinnor och män jämfört med i dag"*

Ökat utbyte och jordbrukets omvandling, cirka 1700–1850: *"Jordbrukets omvandling och dess konsekvenser för människor"* och *"Vad historiska källor, till exempel dagböcker och arkivmaterial, kan berätta om Sveriges historia och om likheter och skillnader i levnadsvillkor för barn, kvinnor och män"*

Hur historia används och historiska begrepp: *"Hur historiska personer och händelser, till exempel drottning Kristina, Karl XII och häxprocesserna, har framställts på olika sätt genom olika tolkningar och under skilda tider"* och *"Tidsbegreppen vikingatiden, medeltiden, stormaktstiden och frihetstiden samt olika syn på deras betydelse"*

I årskurs 7-9, 176-177, Lgr11

Industrialisering, samhällsomvandling och idéströmningar, cirka 1700–1900: *"Industrialiseringen i Europa och Sverige. Olika historiska förklaringar till industrialiseringen, samt konsekvenser för olika samhällsgruppers och människors levnadsvillkor i Sverige, Norden, Europa och några olika delar av världen. Migration inom och mellan länder"*

Demokratisering, efterkrigstid och globalisering, cirka 1900 till nutid: *"Demokratisering i Sverige. Bildandet av politiska partier, nya folkrörelser, till exempel kvinnorörelsen, och kampen för allmän rösträtt för kvinnor och män. Kontinuitet och förändring i synen på kön, jämställdhet och sexualitet"*

Hur historia används och historiska begrepp: *"Hur historia kan användas för att skapa eller stärka gemenskaper, till exempel inom familjen, föreningslivet, organisationer och företag"*, *"Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar"* och *"Vad begreppen kontinuitet och förändring, förklaring, källkritik och identitet betyder och hur de används i historiska sammanhang"*